

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра економіки, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Затверджено на засіданні
кафедри економіки,
готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Завідувач кафедри ІД-11012
Протокол № 1 від 1.09.2025 р.

Назва освітнього копоненту (Обов'язковий/вибірковий)	Бюджет і регулювання економіки/ <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка та бізнес
Рік викладання	2025-2026
Семестр	6 семестр
Викладач (-і)	Пилипенко Катерина Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу
Профайл викладача	
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	kateryna.pylypenko.77.07@gmail.com Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій
Сторінка освітнього копоненту на сайті центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2965

Анотація до освітнього компонента

Програму освітнього компонента «Бюджет і регулювання економіки» складено відповідно до освітньої програми «Економіка та бізнес».

Освітній компонент належить до циклу обов'язкових освітніх компонентів освітньої програми.

Всебічно охарактеризовано бюджетну систему та засади її побудови, теоретичні засади і практику формування доходів та здійснення видатків Державного і місцевих бюджетів України, організації міжбюджетних відносин та бюджетного регулювання економіки держави. Особливу увагу приділено розгляду стадій бюджетного процесу на державному та місцевому рівнях, технологій бюджетування, організації контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Рівень економічного розвитку, добробут громадян, безпека населення і країни суттєво залежать від фінансових можливостей держави, які визначаються величиною її бюджету. Це зумовлено тим, що органи державної влади та місцевого самоврядування не можуть ефективно виконувати свої функції, не маючи у розпорядженні необхідного обсягу фінансових ресурсів, які були б зосереджені у бюджеті.

Грунтовні знання з освітнього компоненту «Бюджет і регулювання економіки» потрібні здобувачам вищої освіти для того, щоб вони могли системно аналізувати стан фінансової системи й приймати управлінські рішення щодо управління бюджетними ресурсами в умовах невизначеності та фінансових ризиків.

Мета та завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента є обґрунтування завдань формування бюджету і регулювання економіки; формування стратегії соціально-економічної політики держави; обґрунтування методів впливу держави на соціально-економічні процеси; проведення соціально-економічного прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку.

Вивчення освітнього компоненту дасть здобувачеві вищої освіти змогу:

- аналізувати закономірності та сучасні тенденції регулювання економіки;
- визначати ефективність державного регулювання об'єктів економіки;
- використовувати закономірності розвитку системи державного регулювання економіки щодо підвищення регуляторного впливу держави на розвиток економічної системи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Бюджетна система» студенти повинен:

знати: призначення та функції бюджету; сутність, складові та стратегічні перспективи бюджетної політики; бюджетне законодавство та його розвиток; бюджетний процес на загальнодержавному і місцевому рівнях; основи управління бюджетним дефіцитом; поняття та структуру бюджетного устрою та бюджетної системи; особливості використання інструментарію міжбюджетних відносин; сутність та характеристику доходів та видатків державного та місцевих бюджетів; сутність та особливості управління державним боргом;

вміти:

- формувати задачі бюджетної політики;
- визначати напрями бюджетної політики; аналізувати зміни в бюджетному законодавстві;
- аналізувати концептуальні основи функціонування дефіциту бюджету;
- оцінювати джерела фінансування бюджетного дефіциту;
- розробляти заходи щодо забезпечення фінансування бюджетів;
- визначати напрями вдосконалення управління державним боргом.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері економіки та міжнародних економічних відносин, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів, ведення бізнесу.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси в бізнесі.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, бізнесу, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті

Якісна освіта, гендерна рівність, зменшення нерівності, мир та справедливість, партнерство заради сталого розвитку.

Програмні результати навчання

РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання (за видами діяльності), визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

PH11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

PH12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

PH13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

PH17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

PH19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

PH24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Комунікація
2. Критичне мислення
3. Вирішення проблем
4. Прийняття рішень
5. Емоційний інтелект
6. Ненасильницьке спілкування
7. Управління знаннями
8. Робота в режимі невизначеності
9. Самоаналіз і саморефлексія.

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	лекція	семінарське заняття	самостійна робота	Загальна кількість годин
Кількість годин <i>Денна форма</i>	42 год.	56 год.	107 год.	195 / 6,5 кр.

Підсумкова (семестрова) форма контролю – екзамен

Політика освітнього компонента

Курс передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.

Вчасно виконувати завдання семінарів та завдань самостійної роботи; Вчасно та самостійно виконувати контрольні завдання

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Структура освітнього компонента

ПЕРЕЛІК ТЕМ (Блоків)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН				Рекомендована література
	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	
Блок 1. Державне регулювання економіки.					Основна та додаткова література
Тема 1. Необхідність та сутність державного регулювання економіки	2	2	5	9	
Тема 2. Методологія державного регулювання економіки	2	2	5	9	
Тема 3. Методи прямого державного регулювання економіки	2	2	5	9	
Тема 4. Методи опосередкованого державного регулювання економіки	2	2	5	9	
Тема 5. Прогнозування та програмування в системі державного регулювання ринкової економіки	2	2	5	9	
Тема 6. Планування в системі державного регулювання ринкової економіки	2	2	4	8	
Тема 7. Державне регулювання темпів економічного зростання	2	2	4	8	
Тема 8. Державне регулювання ринку праці	2	2	5	9	
Тема 9. Державне регулювання підприємницької діяльності	2	2	5	9	
Тема 10. Державне регулювання інвестиційної діяльності	2	2	4	8	
Тема 11. Державне регулювання інноваційної діяльності	2	2	4	8	
Тема 12. Державне регулювання регіонального розвитку	-	2	6	8	
Тема 13. Державне регулювання зовнішньо-економічних зв'язків	2	2	4	8	
Тема 14. Державне регулювання відносин у сфері охорони навколишнього середовища	-	2	6	8	
Разом за Блоком 1	24	28	67	119	
Блок 2 Бюджетна система					Основна та додаткова література
Тема 15. Сутність, призначення і роль бюджету держави.	2	2	4	8	
Тема 16. Бюджетна система та засади її побудови	2	2	4	8	
Тема 17. Організація контролю за дотриманням бюджетного законодавства	-	4	4	8	
Тема 18. Система доходів бюджету	2	2	4	8	
Тема 19. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів.	2	2	4	8	
Тема 20. Система видатків бюджету	2	4	4	10	
Тема 21. Видатки бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави	2	2	4	8	
Тема 22. Видатки бюджетів на реалізацію соціальної функції держави	2	4	4	10	
Тема 23. Витрати бюджетів на реалізацію економічної функції держави	2	4	4	10	
Тема 24. Витрати бюджетів, пов'язані з	2	2	4	8	

управлінням державним і місцевим боргом					
Разом за Блоком 2	18	28	40	86	
Курсова робота	-	-	-	-	
Усього годин	42	56	107	195	

Програма освітнього компонента Блок 1. Державне регулювання економіки.

Тема 1. Необхідність та сутність державного регулювання економіки. Державне регулювання економіки: поняття та необхідність. Функції держави у сучасній економіці. Об'єкти державного регулювання економіки. Національна економіка як об'єкт регулювання. Суб'єкти державного регулювання економіки

Тема 2. Методологія державного регулювання економіки. Поняття методології державного регулювання економіки. Методологічні принципи державного регулювання економіки. Форми державного регулювання економіки. Загальна характеристика методів державного регулювання економіки.

Тема 3. Методи прямого державного регулювання економіки. Бюджетний метод державного регулювання економіки: мета та інструментарій. Особливості надання житлової субсидії населенню. Дотації та її доцільність як інструмента державного регулювання економіки. Адміністративний метод державного регулювання економіки: мета та загальна характеристика інструментів. Система адміністративно-економічних регуляторів державного регулювання економіки Антимонопольне регулювання економіки.

Тема 4. Методи опосередкованого державного регулювання економіки. Податковий метод державного регулювання економіки: сутність, мета та інструментарій. Переваги та недоліки податкового методу державного регулювання економіки. Грошово-кредитний метод регулювання економіки: поняття та інструментарій. Переваги та недоліки грошово-кредитного методу державного регулювання економіки. Стратегія і тактика грошово-кредитної політики України.

Тема 5. Прогнозування та програмування в системі державного регулювання ринкової економіки. Поняття та необхідність макроекономічного прогнозування соціально-економічних процесів. Види прогнозів. Порядок розробки прогнозів соціально-економічного розвитку держави. Загальна характеристика методів прогнозування. Утність програмування розвитку національної економіки. Державні програми розвитку національної економіки: призначення, зміст та порядок розробки.

Тема 6. Планування в системі державного регулювання ринкової економіки. Місце макроекономічного планування в системі державного регулювання економіки. Система (види) індикативних планів. Порядок розробки індикативних планів в Україні. Загальна характеристика методів індикативного планування. Стратегічне планування у системі державного регулювання економіки. Основні стратегічні орієнтири соціально-економічного розвитку України.

Тема 7. Державне регулювання темпів економічного зростання. Загальна характеристика макроекономічних показників функціонування економіки. Методи виміру макророзвитку. Структура національної економіки: поняття, види. Пропорції розвитку економіки. Економічний розвиток та економічне зростання.

Структурна політика держави.

Тема 8. Державне регулювання ринку праці. Зайнятість населення як соціально-економічне явище. Показники зайнятості населення. Трудові ресурси України: їх склад і визначення потреби. Визначення надлишку (додаткової потреби) робочої сили в галузях національної економіки. Державне регулювання оплати праці

Тема 9. Державне регулювання підприємницької діяльності. Роль держави в процесі становлення підприємницького середовища. Інституції, що забезпечують підтримку підприємництва. Державна політика промислового розвитку: напрями розвитку та інструменти.

Державне регулювання і підтримка сільськогосподарського виробництва. Державне регулювання транспортної системи.

Тема 10. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Інвестиційна політика держави та джерела інвестиційної діяльності. Інвестиційний клімат країни та методи його оцінювання. Структура реальних інвестицій та її регулювання. Форми та методи державного регулювання інвестиційної діяльності. Державне замовлення на виконання будівельно-монтажних робіт як форма реалізації державних інвестицій.

Тема 11. Державне регулювання інноваційної діяльності. Державне регулювання інноваційної діяльності: поняття та необхідність. Мета та основні принципи державної інноваційної політики. Методи державного регулювання інноваційного розвитку.

Тема 12. Державне регулювання регіонального розвитку. Державна регіональна політика: поняття, необхідність запровадження та основні завдання. Механізм реалізації регіональної економічної політики держави. Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку територіальної громади. Стратегічне планування регіонального розвитку.

Тема 13. Державне регулювання зовнішньоекономічних зв'язків. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття та необхідність. Механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Інструменти державного регулювання зовнішньоекономічних операцій.

Тема 14. Державне регулювання відносин у сфері охорони навколишнього середовища. Екологічна політика держави: поняття та необхідність здійснення. Інструменти реалізації екологічної політики держави. Стандартизація і нормування у галузі захисту навколишнього середовища. Основні стратегічні пріоритети державної політики у галузі охорони навколишнього природного середовища. Стимулювання екологічного підприємництва.

Блок 2. Бюджетна система

Тема 15. Сутність, призначення і роль бюджету держави. Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету у забезпеченні сталого розвитку держави. Функції бюджету як економічної категорії. Складові частини та характерні риси бюджету як основного фінансового плану держави. Бюджетна політика як інструмент сталого розвитку держави. Бюджетний механізм та його роль у реалізації бюджетної політики.

Тема 16. Бюджетна система та засади її побудови. Поняття та склад бюджетної системи України. Принципи побудови бюджетної системи України. Бюджетна класифікація та її зміст. Бюджетні ризики: економічна сутність, види та управління.

Тема 17. Організація контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Сутність та види контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Система органів бюджетного контролю в Україні. Види порушень бюджетного законодавства та застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

Тема 18. Система доходів бюджету. Соціально-економічна сутність та класифікація доходів бюджету держави. Методи та джерела формування доходів бюджету держави. Склад та види доходів Державного бюджету України. Склад та види доходів місцевих бюджетів. Планування доходів державного та місцевих бюджетів.

Тема 19. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів. Сутність та організація міжбюджетних відносин в Україні. Бюджетне регулювання, його сутність та методи. Види міжбюджетних трансфертів та їхня характеристика. Дотації та порядок їх розрахунку. Склад бюджетних субвенцій та особливості їх надання.

Тема 20. Система видатків бюджету. Соціально-економічна сутність та класифікація видатків бюджету держави. Склад видатків Державного бюджету України. Видатки місцевих бюджетів, їх склад та характеристика. Розпорядники бюджетних коштів та характеристика їхніх функцій. Кошториси бюджетних установ, порядок їх складання та затвердження.

Тема 21. Видатки бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної

функцій держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування. Видатки державного бюджету на оборону. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного бюджету на забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.

Тема 22. Видатки бюджетів на реалізацію соціальної функції держави. Роль видатків бюджету у реалізації соціальної функції держави. Бюджетне фінансування соціального захисту населення. Видатки державного та місцевих бюджетів на освіту. Бюджетне фінансування у забезпеченні функціонування системи охорони здоров'я.

Тема 23. Витрати бюджетів на реалізацію економічної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на економічну діяльність. Бюджетне кредитування економіки. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на науку.

Тема 24. Витрати бюджетів, пов'язані з управлінням державним і місцевим боргом. Організація здійснення державних та місцевих запозичень. Планування видатків бюджетів на обслуговування державного та місцевого боргу. Порядок здійснення платежів з обслуговування і погашення державного та місцевого боргу. Борговий портфель держави: управління ризиками та оптимізація структури.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1.	Підготувати аналітичну доповідь «Бюджет та регулювання економіки регіону/області (за вибором)» (10 балів).
2.	Підготувати та опублікувати тези у міжнародній конференції за індивідуальною темою (10 балів).
3.	Презентація та захист доповіді за узгодженою тематикою (10 балів).

Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	аналіз кейсів, вирішення ситуаційних завдань, пояснення, аналітичний метод	Поточний контроль: практико-орієнтовані завдання, презентація рішень, доповідь Підсумковий контроль: екзамен
РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.	дискусії, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості	Поточний контроль: усна співбесіда, доповідь, презентація, участь у дебатах Підсумковий контроль: екзамен

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	опрацювання наукових досліджень, робота з науковими текстами, пояснення	Поточний контроль: схематичний конспект, усна співбесіда, тестова перевірка знань Підсумковий контроль: екзамен
РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.	опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод,	Поточний контроль: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей здобувачів, презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання Підсумковий контроль: екзамен
РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.	виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний контроль: доповідь, презентація, схематичний конспект Підсумковий контроль: екзамен
РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання (за видами діяльності), визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.	опрацювання баз статистичних даних, аналітичний метод, виконання індивідуальних завдань	Поточний контроль: практична перевірка знань на заняттях, розрахункові завдання Підсумковий контроль: екзамен
РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.	пояснення, спостереження і аналіз випадків, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, демонстраційні методи, поєднані з переживаннями, виконання індивідуальних навчальних завдань	Поточний контроль: практична перевірка знань на заняттях; тестова перевірка знань здобувачів, доповідь, презентація. Підсумковий контроль: екзамен
РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно	робота з науковими текстами, опрацювання баз статистичних даних, аналіз законодавчих та	Поточний контроль: презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
інтерпретувати отримані результати.	нормативних актів.	Підсумковий контроль: екзамен
PH13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.	пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання, створення ситуації пізнавальної новизни	Поточний контроль: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей здобувачів, презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання Підсумковий контроль: екзамен
PH17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ та міжнародної економічної діяльності, виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.	виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання, створення ситуації пізнавальної новизни	Поточний контроль: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції, презентація, доповідь, схематичний конспект, підбір вправ, проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: екзамен
PH19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.	методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, демонстраційні методи, поєднані з переживаннями, виконання індивідуальних навчальних завдань	Поточний контроль: практична перевірка знань на заняттях; тестова перевірка знань здобувачів, доповідь, презентація. Підсумковий контроль: екзамен
PH24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.	виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний контроль: презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання Підсумковий контроль: екзамен

Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://v.gd/ADELEh>. Бально-накопичувальна система оцінювання результатів

навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та самостійну роботу.

БАЛЬНО-НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКА ПІДЛЯГАЄ ОЦІНЮВАННЮ	РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ НА НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ	Б1	Б2	РАЗОМ
	Доповіді на семінарських заняттях	5	5	10
	Виконання практичних вправ	5	5	10
	Виконання тестових завдань	5	5	10
	Разом	15	15	30
	САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ			
	Підготовка презентацій і їх захист	10	-	10
	Написання есе	10	-	10
	Написання тез доповідей для участі у науково-практичних конференціях	-	10	10
	Разом	20	10	30
	ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (екзамен)	-	-	40
	Загальний бал ОК	-	-	100

Робота здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях з освітнього компонента оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Оцінювання видів навчальної діяльності здійснюється за шкалою «0», «1», «2», «3», «4», «5». Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти за окремими видами навчальних робіт, наведені у таблиці нижче.

Оцінювання окремих видів робіт

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Творчі завдання (реферат, есе, схеми, презентації)	5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання (проекти, ситуаційні завдання тощо)	5 балів: – 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні теоретичні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.

	<p>– 4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>– 3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>– 0 балів – відповідь відсутня</p>
--	--

Згідно з Положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладачем за освітнім компонентом визначено 3 види самостійної роботи (згідно орієнтовного переліку видів діяльності здобувача, які дозволяють продемонструвати досягнення результатів навчання, наведених в Положенні). Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті Бюджет і регулювання економіки є письмовий екзамен, на його складання надається 40 балів. Завдання включає 2 теоретичних питання (по 20 балів за відповідь на 1 питання) з усіх тем, які входять до програми освітнього компонента. Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	добре	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює	задовільно	27-29

основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.		
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання екзамену)	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (відповідно Положення про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>, розміщеного на офіційному сайті Університету. З даним Положенням здобувачів знайомлять куратор ECTS, гарант освітньої програми, НПП, які викладають на ОП. Також інформація щодо перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті розміщується на офіційній сторінці кафедри, включаючи зразок заяви для визнання результатів такого навчання і рекомендованих онлайн-ресурсів для неформальної освіти. Викладачами

освітньої програми здійснюється моніторинг сертифікаційних програм, курсів на онлайн-платформах та в офлайн-режимі з метою надання здобувачам вищої освіти актуальної інформації про підвищення рівня професійної підготовки та можливого перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам вищої освіти з освітнього компонента Бюджет і регулювання економіки на сторінці ЦОДТ.

Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікацій з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет

Основна

1. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. – Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
2. Державне регулювання економіки : навчально-методичний практикум для самостійного вивчення курсу / О. І. Ковтун. – 3-тє видання, стереотипне. Львів : «Новий Світ-2000», 2026. 388 с.
3. Державне регулювання економіки: навчальний посібник до виконання практичних занять [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 051«Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємство» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. М. В. Шашина. – Електронні текстові дані (1 файл: 528 Кбайта). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 50 с.
4. Мельникова О. Д. *Державне регулювання економіки : навчально-методичний посібник* / О. Д. Мельникова. – Харків : Харківський національний педагогічний університет, 2023. – 105 с. (електронне видання). URL: http://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi73/0053740.pdf?utm_source=chatgpt.com
5. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник / Степан Панчишин. 4-те вид., виправлене і доповнене. – Львів: Априорі, 2022. 524с.
6. Шибаєва Н. В., Бабан Т. О. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. Х.: ДБТУ, 2022. 272 с. ISBN 966-574-338-4. URL: http://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/292882/mod_resource/content/1/ONP_DerzhRE_2022_13-16c.pdf?utm_source=chatgpt.com

Допоміжна

1. Islam S. A systematic review of public budgeting strategies in developing economies: tools for transparent fiscal governance / American Journal of Advanced Technology and Engineering Solutions, 2025, Vol. 01, Issue 01, с. 602–635. DOI: 10.63125/wm547117.
2. Public Sector Budgeting Reforms and Their Impact on Economic Growth: Lessons from Developed and Emerging Economies / ResearchGate Article, 25 Oct 2025. (дослідження реформ бюджетування та їх впливу на економічне зростання).
3. Budzjetne reguluvannia v umovakh ekonomichnykh ta socialnykh peretvoren / ResearchGate Article, 8 Aug 2025. (теоретико-методологічні засади бюджетного регулювання).
4. Formuvannia miscevykh byudzhativ u systemi ekonomichnoho rozvytku terytorii / ResearchGate Article, 22 Nov 2025. (механізми формування місцевих бюджетів та регіонального розвитку).
5. Бюджетна система : підручник / за ред. д. е. н., професора В. Г. Дем'янишина, д. е. н., професора О. П. Кириленко та д. е. н., професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с.
6. Канєва Т., Галабурда А. Бюджетна політика держави в умовах воєнного стану / Herald of Kyiv National University of Trade and Economics, 2022, № 4, с. 98–109. DOI: 10.31617/1.2022(144)07.

7. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізіма Т. Організаційно- методичні засади вдосконалення планування видатків бюджету держави на соціальний захист сімей з дітьми. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. № 1. С. 69 – 85.

Нормативно-правові документи

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (зі змінами) // Офіц. веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>.
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» // Міністерство фінансів України. Доступно на офіц. сайті. (визначає бюджетні показники та пріоритети державної політики).
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» // Міністерство фінансів України. (актуальні показники, видатки й доходи для аналізу бюджетної політики).
4. Бюджетний процес в Україні: загальний календар. URL: www.fea.org.ua.
8. Господарський кодекс України: Закон України : № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. (втратив чинність)
9. Конституція України № 254/96 ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#n4174>.
10. Лімська декларація керівних принципів контролю від 01.10.1977 р. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/140217>.
11. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України № 215 від 15.04.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>.
13. Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України № 375 від 20.08.2014 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
14. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України № 228 від 28.02.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>.
15. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України № 11 від 14.01.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>.
16. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України №2168-VIII від 19.10.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>.
17. Про державну службу : Закон України № 889-VIII від 10.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
18. Про джерела фінансування органів державної влади : Закон України № 783-XIV від 30.06.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=783-14&p=1284979148157999>.
19. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету : наказ Міністерства фінансів України № 57 від 28.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#n17>.
20. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі : наказ Міністерства фінансів України № 1 від 02.01.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19>.
21. Про затвердження Порядку взаємодії МВС як головного розпорядника коштів державного бюджету та відповідальних виконавців бюджетних програм на всіх стадіях бюджетного процесу : наказ Міністерства внутрішніх справ України № 907 від 13.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1366-18>.
22. Про затвердження Порядку здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим) боргом : Постанова Кабінету Міністрів України № 815 від 1.08.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2012-%D0%BF#Text>.
23. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від

21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

24. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України № 2939-XII від 26.01.1993 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/ card/2939-12](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2939-12).

25. Про особливості здійснення правочинів з державним, гарантованим державою боргом та місцевим боргом : Закон України № 436-VIII від 19.05.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-19#Text>.

26. Про Рахункову палату України : Закон України № 576- VIII від 02.07.2015 р. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2939-12](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12).

27. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України № 1861-VI від 10.02.2010 р. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/paran1275#n1275>.

28. Про результативні показники бюджетної програми : наказ Міністерства фінансів України № 1536 від 10.12.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10>.

29. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі : розпорядження Кабінету Міністрів України № 538-р від 14.09.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80#Text>.

30. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 797-р від 08.11.2017 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/797-2017-%D1%80/ed20171108#n32](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80/ed20171108#n32).

31. Формула розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами : Постанова Кабінету Міністрів України № 1088 від 27.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1088-2017-%D0%BF#n10>.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Законодавство України (zakon.rada.gov.ua) – офіційний правовий портал для доступу до Бюджетного кодексу України та законів «Про Державний бюджет». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>.

2. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

3. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua>

6. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua>

7. EUR-Lex – офіційний портал законодавства Європейського Союзу: бюджетні правила та фінансове регулювання ЄС (див. розділи щодо фінансового регулювання бюджету ЄС). – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/>. (актуальні нормативні акти ЄС щодо бюджетної політики).